

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin suunnitelma 2012

Virrat

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	3
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN NYKYTILAN ANALYYSI.....	5
2.1.Väestön ikärakenne Virroilla.....	5
2.2. Perheiden elinolot	6
3 LASTEN SUOJELUA OHJAAVAT ARVOT JA KESKEISET PERIAATTEET.....	8
3.1 Lapsen etu.....	9
3.2 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman arvot ja visio Virtain kaupungissa.....	10
4 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOITIA EDISTÄVÄT PALVELUT.....	12
4.1 Neuvola	13
4.2.Lasten päivähoito	13
4.3.Koulutus	15
4.3.1 Oppilashuolto ja koulun erityistyöntekijät	16
4.4 Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	18
4.5.Kasvatus- ja perheneuvola	19
4.6 Nuoriso- ja liikuntatoimi	20
4.7 Lastensuojelu 22	
4.7.1 Perhetyö 24	
4.8 Maahanmuuttajaperheiden palvelut	25
5 TAVOITE- JA TOIMINTAOHJELMA	27
6 ARVIOINTI JA SEURANTA	28

Liitteet:

- Virtain järjestö- ja yhteisökatsaus
- Kouluterveyskyselyn v ilon- ja huolenaiheet vuodelta 2011

1 JOHDANTO

Lastensuojelulaki (417/2007) 12 §:

”Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Suunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot:

- 1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta;
- 2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista;
- 3) lastensuojelun tarpeesta kunnassa;
- 4) lastensuojeluun varattavista voimavaroista;
- 5) lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä;
- 6) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä
- 7) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.”

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin suunnitelman tarkoituksena on:

- antaa kuntapäätäjille ja palveluiden käytännön toteuttajille aiempaa parempi kokonais käsitys lasten ja nuorten kasvuoloista sekä käytössä olevista ja tarvittavista voimavaroista
- toteutua prosessina, joka tehdään yhteistyössä eri hallinto- ja ammattikuntien edustajien kanssa kuullen asiakkaita sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen kokemuksia ja näkemyksiä

Lastensuojelun suunnitelma voi pohjautua esimerkiksi kunnan tai alueen lapsipoliittiseen ohjelmaan tai olla sen osa. (Taskinen, Sirpa: Lastensuojelulaki (417/2007) Soveltamisopas. STAKES)

Suunnitelman tekeminen käynnistyi Ylä-Pirkanmaan lastensuojelun kehittämishankkeen järjestämällä infotilaisuudella 3.4.2008. 4.8.2008 Virtain kaupunginhallitus nimesi työryhmän valmistelemaan lastensuojelulain 12 §:n mukaisen suunnitelman.

TYÖRYHMÄ

Puheenjohtaja, sosiaalijohtaja Raija Vaskuu
Sihteeri, sosiaalityöntekijä Mirja Salo

Varsinaiset jäsenet:

sosiaalityöntekijä-lastenvalvoja Anja Vehkaoja (03/2010 saakka)

perhetyöntekijät Leena Salmela

terveydenhoitaja Katja Kaasalainen-Kalliomäki

erikoissairaanhoitaja Mari Lahti, varalla Minna Johansson-DeSouza

nuorisosihteeri Raili Katajamäki, varalla liikuntasihteeri Terhi Kallio

kouluterveydenhoitaja Satu Rantanen, varalla Marjatta Aalto

rehtorit Pirjo-Liisa Rouniola ja Heikki Kangasluoma

psykologi Satu Mäkinen

päiväkodin johtaja Eija Viinikka-Virtanen, varalla perhepäivähoidon ohjaaja Auli Malvisalo

kaupunginhallituksen edustaja Vesa Postinen

Työskentelyssä myös mukana:

sosiaalityöntekijä Suvi Niemi

perhetyöntekijä Satu Koskinen

koulun erityistyöntekijä Taina Puumala

työelämäkoordinaattori/koulukuraattori Eveliina Ojala

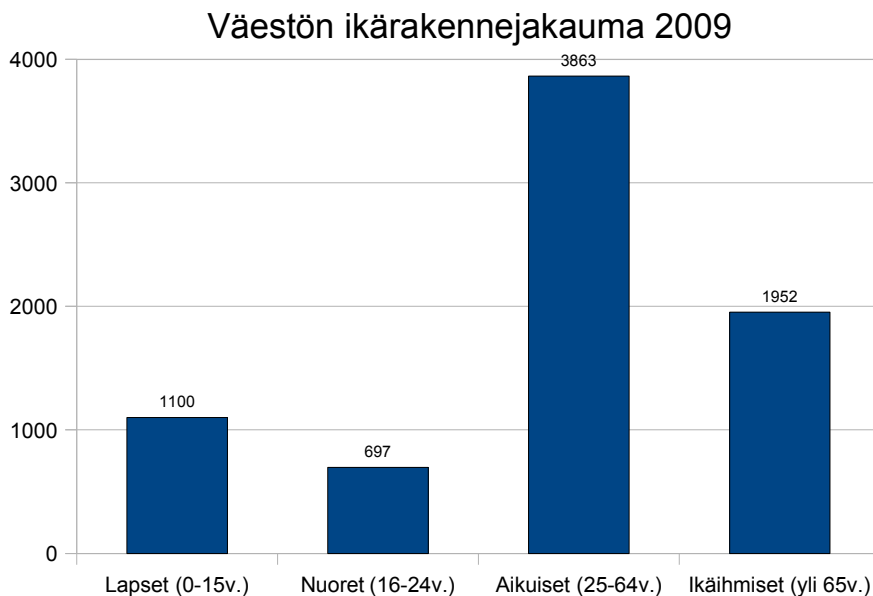
vs. liikuntasihteeri Heli Peltola

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN NYKYTILAN ANALYYSI

2.1. Väestön ikärakenne Virroilla

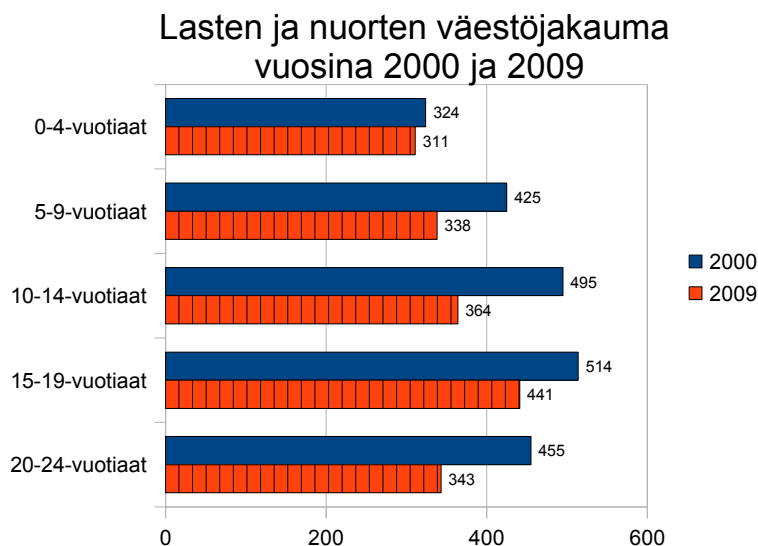
Koko väestö

Virtain kaupungin asukasluku oli vuoden 2011 alussa 7498. Asukasluku on jonkin verran ollut laskusuuntainen. Väestöennusteen mukaan vanhusväestö tulisi lisääntymään seuraavan kymmenen vuoden aikana ja vastaavasti lasten, nuorten ja työikäisten osuus laskisi edelleen.

Lapsi- ja nuorisoväestö

Lasten ja nuorten ikäjakauma osoittaa 0-24 -vuotiaiden määrän vähentyneen kokonaisuudessaan 416 henkilöä vuodesta 2000 vuoteen 2009. Kaikissa ikäryhmissä henkilömäärät ovat vähentyneet yhdeksän vuoden aikana. Suurin lasku on tullut 10-14-vuotiaiden lasten määrässä, jossa vähennystä tuli 131 henkilöä.

2.2 Perheiden elinolot

Lapsiperheitä oli Virroilla 688 perhettä vuonna 2009. Lapsiperheiden määrä on vähentynyt lähes 30 perheellä vuosittain. Vuonna 2010 lapsiperheiden osuus kaikista perheistä oli Virroilla 32,1 prosenttia. Merkittävä vähennys on tapahtunut niiden perheiden kohdalla, joiden vanhemmat ovat keskenään avioliitossa. Perheet, joissa vanhemmat ovat keskenään avioliitossa, ovat vähentyneet 24 perheellä vuodesta 2000 vuoteen 2006. Yksinhuoltajaperheiden määrässä on vastaavina vuosina ollut 24 perheen vähennys. Isien ja lasten muodostamien perheiden määrä yksinhuoltajaperheissä on lisääntynyt koko Pirkanmaan alueella ja Virroilla vastaava lisäys vuodesta 2000 vuoteen 2006 on 13 perhettä. Yksinhuoltajaperheitä oli vuonna 2010 17,9 % kaikista lapsiperheistä.

Ahtaasti asuvia lapsiasuntokuntia Virroilla oli vuonna 2010 yhteensä 35,8 % kaikista lapsiasuntokunnista Ylä-Pirkanmaan prosenttiosuuden ollessa 32 %. Lapsiperheiden pienituloisuusaste Virroilla oli vuonna 2009 17,9 % koko kunnan pienituloisuusasteen ollessa 19,4 %.

Toimeentulotuki on viimesijainen tukimuoto tilanteissa, joissa perhe ei omilla tuloillaan ja/tai varoillaan tule toimeen. Vuonna 2010 Virroilla sai 9,8 % lapsiperheistä toimeentulotukea. Vastaava luku koko Pirkanmaalla oli 9,1 %. Lyhytaikaisesti toimeentulotukea vuonna 2010 sai 4,2 % yksinhuoltajakotitalouksista vastaavan määrän ollessa 2,7 % vuonna 2008.

Työttömiä työnhakijoita Virroilla oli heinäkuun 2010 lopussa 316 (9,9 % työvoimasta), joista naisia 150, alle 20-vuotiaita 8 ja alle 25-vuotiaita 32 henkilöä. Yli vuoden työttöminä olleita oli 35 henkilöä.

Ilman ammattikoulutusta jääneet nuoret näkyvät mm. toimeentulotuki- ja työttömyys-tilastoissa. Virroilla toimeentulotukea saaneita nuoria 18-24-vuotiaita oli 22,2 % vastaavanikäisestä väestöstä vuonna 2010, määrän ollessa vuonna 2008 14,6 % ikäluokasta. Koko Pirkanmaan alueella vastaava luku oli 11,7 %.

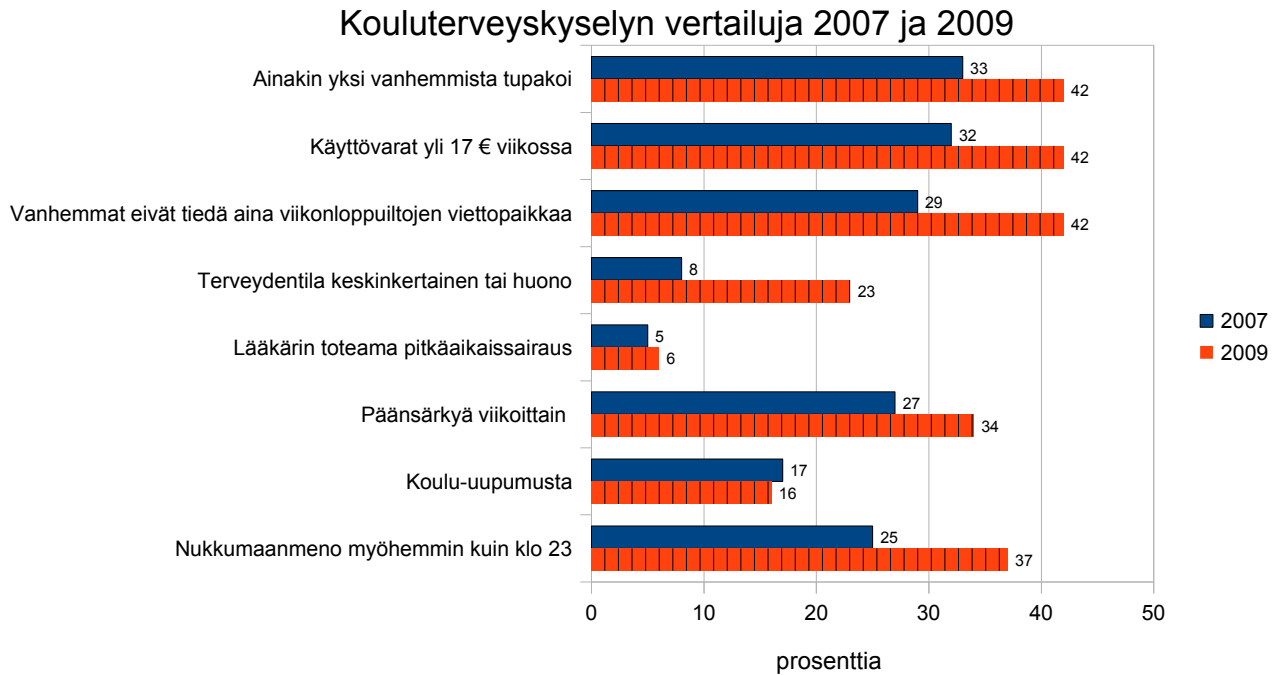
Keskiasteen koulutuksen saaneita nuoria vuonna 2008 oli 38,7% 15-vuotta täyttäneistä. Vastaava prosenttiosuus Pirkanmaan alueella oli 40,1%. Korkea-asteen koulutuksen saaneita Virroilla oli 18,5% 15-vuotta täyttäneistä ja koko Pirkanmaan alueella oli 27,4%. Vuoden 2008 tilaston mukaan nuorista koulutuksen ulkopuolelle jäi Virroilla 11,5% 17-24-vuotiaista/1000 vastaavanikäisestä.

Vuonna 2010 Virroilla oli 69 lasta lastensuojelun avohuollon asiakkaana. Uusia lastensuojeluilmoituksia vuoden aikana tehtiin 48 kappaletta koskien 44 lasta, vuonna 2009 ilmoituksia tehtiin 66, vuonna 2008 lastensuojelu-ilmoitusten määrä oli 33. Vuonna 2010 valmistui 26 lastensuojelutarpeen selvitystä, ja uusia avohuollon asiakkuuksia alkoi 48 ja päättyi 15. Huostassa on tällä hetkellä 7 lasta ja lastensuojelun jälkihuollossa 6 lasta ja nuorta.

Kouluterveyskysely 2011

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemän kouluterveyskyselyn 2011 (kouluterveyskyselyn koonti liitteenä) mukaan virtolaisista yläasteikäisistä 11 %:lla oli keskivaikea tai vaikea masennus. Koulu-uupumusta oli 16%:lla. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan

vain 16 % Virtain yläasteikäisistä vastaajista koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Oman terveydentilan kokeminen keskinkertaiseksi tai huonoksi oli vuonna 2009 selvästi yleisempää kuin vuonna 2011 (23 %). Vuonna 2011 vain 7 % yläasteikäisistä koki vaikeaksi päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle ja 18 % koululääkäriin. Sitä vastoin koulupsykologin vastaanotolle pääsyn koki vaikeaksi 27 % oppilaista ja koulukuraattorin vastaanotolle 20 %. Vastausten perusteella 28 % yläasteikäisistä oli sitä mieltä, että vanhemmat eivät tiedä nuorten viikonloppuiltojen viettopaikkoja, vuonna 2009 osuus oli 42 %.

Raitti-hankkeen kyselyn tulokset

Virtain 4H-yhdistys ry:n Raitti-hanke teetti Virtain yläasteikäisille sekä Mäkitien erityiskoulun 7-9 -luokkalaisille nuorisokyselyn syksyllä 2009 (kyselyn tulokset liitteenä). Kyselyyn vastasi kaikkiaan 210 13-15 -vuotiasta nuorta. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää nuorten omia mielipiteitä harrastuksista, tyytyväisyydestä kotikuntaan sekä kehittämisajatuksista.

Asuinpaikkana Virtoihin oltiin melko tyytyväisiä, mutta nuorille tarjottavaan toimintaan ei oltu kovinkaan tyytyväisiä. Musiikkiin ja liikuntaan liittyviä harrastusmahdollisuuksia toivottiin lisää. Haasteena nähtiin pitkät välimatkat syrjäkyliltä keskustaan. Suurena puutteena koettiin oleskelutilojen puute. Nuorten vastauksista käy ilmi, että oleskelutilojen ja erilaisten toimintojen lisääminen vähentäisi nuorten alkoholin käyttöä, syrjäytymistä sekä lisääisi sosiaalisia taitoja. Nuoret toivoivat, että vastausten myötä myös asioihin tartuttaisiin ja niitä muutettaisiin.

3 LASTEN SUOJELUA OHJAAVAT ARVOT JA KESKEISET PERIAATTEET

Lasten suojelu on aina arvosidonnaista, koska sen tehtävänä on ennen kaikkea olla lapsen puolella ja lasta varten. Työn keskeisimmät arvot pohjautuvat Suomen perustuslakiin ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin sekä niiden taustalla oleviin ihmisyyttä ja ihmisoikeuksia korostaviin kansainvälisesti hyväksytyihin arvoihin. Nämä arvot ovat sopusoinnussa sosiaalialan eettisten periaatteiden kanssa ja ovat työn lähtökohta. Myös Euroopan ihmisoikeussopimus ja sen turvaama yksityis- ja perhe-elämän suoja on otettava huomioon lastensuojelun toiminnassa.

Julkisen vallan vastuulla on turvata erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien asema ja oikeudet. Lapsilla on oikeus erityiseen suojeluun ja huolenpitoon. Suojelun avulla voidaan paitsi auttaa lasta selviytymään vaikeista tilanteista, myös turvata lasten ja aikuisten tasa-arvoinen asema yhteiskunnassa.

Perustuslain kuudenteen pykälään sisältyvä kaikkien ihmisten *yhdenvertaisuus* ja *tasa-arvoinen kohtelu* ovat lastensuojelussa keskeisiä arvoja. Perusteluissa on erikseen mainittu, että lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä. Tämä tarkoittaa, että lapsella on samat oikeudet kuin aikuisella, ellei hänen oikeuksiaan ole jostakin lakiin perustuvasta syystä rajoitettu.

Laki mahdollistaa positiivisen erityiskohtelun, eli erityiset lapsiin kohdistuvat toimet, joilla voidaan turvata lasten tasavertainen asema aikuisiin nähden. Kaikilla lapsilla on myös keskenään yhtäläiset oikeudet eikä sijoitus kodin ulkopuolelle vähennä näitä oikeuksia. Päinvastoin, julkisella vallalla on erityinen vastuu sijoitetun lapsen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta. Sijoitetun lapsen fyysistä koskemattomuutta, oikeutta tavata vanhempiaan tai muita läheisiä henkilöitä ja muita keskeisiä oikeuksia ei saa rajoittaa ilman lakiin perustuvaa syytä.

Lastensuojelulla on erityisvelvollisuus huolehtia kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien lasten oikeuksista. *Ihmis- ja perusoikeuksiin liittyvät oikeudenmukaisuuden, ihmisarvon sekä ihmisyyden ehdoton kunnioittaminen ja syrjinnän ehkäisy.* Lastensuojelulla pitää olla kyky tunnistaa syrjivä ja epäinhimillinen kohtelu ja sen pitää välttää niitä toiminnassaan. Viranomaisella on velvollisuus edistää aktiivisesti lapsen ja perheen hyvinvointia ja tarjota heille tukea ja apua oma-aloitteisesti. Laki säätelee viranomaisen toimintavaltuuksia ja viranomainen saa käyttää toiminnassaan ainoastaan lakiin perustuvaa valtaa.

Lasten suojelun lähtökohtana on *lapsen etu*. Yhdistyneiden Kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen keskeinen sisältö ja tavoitteet on tiivistetty kolmeen koko lapsiväestöä koskevaan ydinkäsitteeseen. Ne velvoittavat turvaamaan lapsille ja nuorille 1) *osuuden yhteiskunnan voimavaroista*, 2) *oikeuden erityiseen suojeluun ja huolenpitoon* ja 3) *oikeuden osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja yhteiskuntaelämään*.

Osuus yhteiskunnan varoista merkitsee sitä, että lapsille taataan sekä riittävän laadukkaat palvelut kuten päivähoito, terveydenhuolto ja koulutus, että kehityksen kannalta riittävä elintaso. Oikeus erityiseen suojeluun ja huolenpitoon toteutuvat viime kädessä siten, että

yhteiskunta ottaa vastuun lapsen ja nuoren hyvinvoinnista tilanteissa, joissa vanhempien voimavarat eivät riitä sitä turvaamaan. Lapsi on oikeutettu suojeluun laiminlyöntiä, ruumiillista ja henkistä väkivaltaa, riistoa, syrjintää ja epäinhimillistä kohtelua vastaan. Lapsella on oikeus koskemattomuuteen ja turvallisuuteen kaikissa oloissa. Hänellä on oikeus turvalliseen ympäristöön ja terveeseen kasvuun. Lapsella on lisäksi oikeus osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon. Lapsia kunnioitetaan perheen, yhteisön ja yhteiskunnan aktiivisina jäseninä ja vaikuttajina, heitä kuullaan ja heillä on oikeus saada riittävästi tietoa omista asioistaan, jotta he pystyvät vaikuttamaan niiden käsittelyyn. Lapselle, joka kykenee muodostamaan oman näkemyksensä, taataan oikeus vapaasti ilmaista nämä näkemykset kaikissa häntä koskevissa asioissa.

3.1 Lapsen etu

Lastensuojelulaki on lastensuojelutoimintaa säätelevä erityislaki. Sen keskeisenä tavoitteena on varmistaa lapsen oikeuksien ja edun huomioon ottaminen sekä turvata lapsen ja hänen perheensä tarvitsemat palvelut ja tukitoimet. Lapsen etu on Suomen lainsäädännössä määritelty *lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 1 §:ssä, lastensuojelulain 4 §:ssä sekä sosiaalihuollon asiakaslaissa*.

Lapsen edun tulee olla keskeinen arviointiperuste kaikissa lasta koskevissa lastensuojelutoimenpiteissä. Lapsen etua tulee arvioida eri tilanteissa, sekä lapsen asuessa kotona että ollessa sijoitettuna kodin ulkopuolelle, erityisesti suhteessa em. lapsenhuoltolain 1 §:n mukaiseen huoltoon. Lapsen etua arvioidaan sen mukaan, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle:

- tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin
- läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet
- mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä
- iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon
- taipumuksia vastaavan koulutuksen
- turvallisen kasvuympäristön
- ruumiillisen koskemattomuuden ja loukkaamattomuuden
- itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen
- mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissa sekä
- kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen

Lapsen etu on sekä koko lapsiväestöä koskeva arvopäämäärä että yksittäistä lasta koskeva työskentelyn lähtökohta ja lapsilainsäädännön läpäisevä periaate. Periaate velvoittaa myös niitä, jotka palveluyksiköissä, hallinnossa, tuomioistuimessa tai lainsäädäntöelimessä tekevät lasta koskevia päätöksiä.

Kaikki lastensuojelun toimenpiteet on suunniteltava ja toteutettava niin, että ne ovat perusteltuja lapsen näkökulmasta ja tuottavat mahdollisimman hyvän lopputuloksen lapsen kannalta. Jos hyvää ratkaisua tilanteeseen ei löydy, on valittava lapsen kannalta vähiten huono.

Tärkeä lapsen etuun sisältyvä toimintaperiaate on lapsen oikeus saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Lasta on kuunneltava ja kuultava ja hänen mielipiteensä ja toivomuksensa on otettava huomioon. Viranomaisella on velvollisuus kehittää sellaisia toimintakäytäntöjä, että kaiken ikäisten lasten mielipiteen kuuleminen on

mahdollista.

Lapsen etu merkitsee myös aikaulottuvuuden huomioon ottamista. Tosiasia on, että etenkin pienen lapsen elämä tapahtuu tässä ja nyt. Aika on suhteutettava lapsen ikään. Vauvan aika on erilainen kuin murrosikäisen aika ja suojelun tarve on erilaista. Kuukauden ikäisen vauvan elämässä viikko on äärimmäisen merkittävä aika kun se 15-vuotiaan elämässä saa erilaisen merkityksen.

Lapsen etu pitää sisällään myös ajatuksen lapsen oikeusturvan takaamisesta ja toteuttamisesta. 12-vuotiaalla lapsella on oikeus valittaa häntä koskevista päätöksistä ja kaiken ikäisille lapsille tulee kyetä selvittämään, mistä viranomais toiminnassa on kyse. Lapsi on asiantuntija omilla asioissaan. Asiantuntijuus toteutuu enenevässä määrin iän lisääntyessä, mutta jo sikiövaiheesta lähtien on tärkeää sen havaitseminen, miten lapsi voi ja millaisia viestejä hän välittää itsestään sekä miten turvallisesti sikiö voi kasvaa ja kehittyä. Kaikkien aikuisten, erityisesti lastensuojelussa toimivien, tehtävänä on huolehtia siitä, että lapsella on mahdollisuus oikeuksiensa käyttämiseen.

Perustuslaissa, hallintolaissa ja sosiaalihuollon asiakaslaissa säädetyt hyvän hallinnon periaatteet ovat tärkeitä lastensuojelussa. Ne takaavat kansalaiselle asiallisen ja oikeudenmukaisen kohtelun ja palvelun sekä riittävän ohjauksen ja tiedonsaannin.

Hyvä hallinto merkitsee käytännössä sitä, että yhteydenottopyyntöihin vastataan ja asia käsitellään kohtuullisessa ajassa, asia käsitellään ja kirjataan puolueettomasti ja tasapuolisesti, asianosaista kuullaan ennen päätöksentekoa ja asiasta annetaan kirjallinen päätös, johon saa hakea muutosta. Hyvä hallinto tarkoittaa julkisen sektorin tuottamaa ja valvomaa kansalaisten palvelua tavalla, joka täyttää demokraattisuuden, laillisuuden ja läpinäkyvyyden periaatteet.

3.2. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman arvot ja visio Virtain kaupungissa

Virtain kaupunki noudattaa kaikessa toiminnassaan hyvän julkisen hallinnon periaatteita ja arvoja.

Kunnallishallinnon yleinen arvoperusta on määritelty kunnallislaissa. Kunnan tehtävänä on kuntalaisten hyvinvoinnin ja alueen kestävä kehityksen edistäminen demokraattisia menettelytapoja noudattaen. Osana julkista valtaa kunnat osallistuvat myös ihmis- ja perusoikeuksien turvaamiseen.

Arvot ohjaavat kaupungin toimintaa siten, että kaupungin visio ja strategia voivat toteutua. Arvot näkyvät käytännön työssä, päätöksenteossa, valintatilanteissa jne. Arvot ohjaavat organisaation toimintatapoja niin yhteiskunnallisen tehtävän toteuttamisessa kuin työyhteisön sisäisen toimivuuden turvaamisessa.

Virroilla yleisiksi arvoiksi on hyväksytty *oikeudenmukaisuus, tasapuolisuus, luotettavuus ja avoimuus*. Nämä arvot ohjaavat siten myös lasten ja nuorten hyvinvointiohjelmaa.

Asiakas- ja asukaslähtöisyys tarkoittaa asiakkaiden ja kaikkien kaupunkilaisten tarpeiden, tavoitteiden ja mielipiteiden kuuntelua ja arvostamista kaikessa toiminnassa. Asiakaslähtöisyys koskee myös kaupungin sisäisiä palveluja. Asukkaiden ja asiakkaiden antamat tiedot tai heiltä saatu palaute huomioidaan palvelujen ja muun toiminnan kehittämisessä. Virtain kaupungilla toimitaan niin asukkaita kuin työtovereita arvostaen.

Visio on johtamisen ja toimintojen kehittämisen väline. Se ei saa painottua pelkästään nykytilan vahvuuksiin vaan se haastaa kehittämään.

Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelman visio vuosiksi 2012 – 2015:

Virtain kaupunki tuottaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin palvelut eri toimijoiden yhteistyönä asiakaslähtöisesti ja oikea-aikaisesti hyvää hallintotapaa noudattaen.

4 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT PALVELUT

Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Sen lisäksi kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi tarkoitettua ehkäisevää lastensuojelua.

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoittaminen ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto.

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on siten myös kunnan muiden palvelujen piirissä, kuten äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, päivähoidossa, opetuksessa ja nuorisotyössä annettava erityinen tuki silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana.

”Kunnan on sosiaali- ja terveydenhuoltoa, opetustointa sekä muita lapsille, nuorille ja lapsiperheille tarkoitettuja palveluja järjestäessään ja niitä kehittäessään huolehdittava siitä, että näiden palvelujen avulla tuetaan vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa ja saadaan selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityisen tuen tarve. Kunnan on järjestettävä tarvittaessa erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. Palveluja järjestettäessä ja niitä kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin.” (Lastensuojelulaki 8§)

”Kun aikuiselle annetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, erityisesti päihde- ja mielenterveyspalveluja, ja kun aikuisen kyvyn täysipainoisesti huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta arvioidaan tällöin heikentyneen, tai kun aikuinen on suorittamassa vapausrangaistustaan, on selvitettävä ja turvattava myös hänen hoidossaan ja kasvatuksessaan olevan lapsen hoidon ja tuen tarve. Terveys- ja sosiaalihuollon viranomaisten on tarvittaessa järjestettävä välttämättömät palvelut raskaana olevien naisten ja syntyvien lasten erityiseksi suojelemiseksi.” (Lastensuojelulaki 10§)

Lastensuojelun toimet käynnistyvät tavallisimmin lastensuojeluilmoituksella. Ilmoitusvelvolliset on määritelty lastensuojelulain 25 §:ssä.

”Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt sekä muun sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tai turvapaikan hakijoiden vastaanottoa tai hätäkeskustoimintaa taikka koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa olevat henkilöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitossäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.” (Lastensuojelulaki 25§)

Lastensuojeluilmoituksen tekijän ei tarvitse tietää, vaatiiko lapsen tilanne lastensuojelutarpeen selvitystä. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä anonyymisti, mikäli tekijä on muu kuin ilmoitusvelvollisuuden piirissä oleva henkilö. Huolen syntyminen lapsesta ja sen ilmoittaminen riittävät. Sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän vastuulla on arvioida, ryhdytäänkö lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen. Lastensuojelutarpeen selvitys tehdään parityöskentelynä. Selvitystyön aikana tavataan koko perhettä; tavallisesti vanhempia ja lapsia tavataan erikseen. Kotikäynti liittyy selvityksen tekemiseen. Yhteenveto tarkistetaan yhdessä perheen kanssa.

4.1. Neuvola

Neuvolatoiminnan tarkoitus on väestön terveyden edistäminen. Se on terveydenhoitajien ja lääkäreiden antamaa terveydenhoitopalvelua eri ikäryhmille. Palvelumuotoina ovat *terveyttä edistävä toiminta, terveystarkastukset, rokotukset sekä terveydentilan seuranta ja arviointi* eri elämän vaiheissa. Terveydenhoitajia on neuvolassa 5.

Äitiysneuvola huolehtii äidin, sikiön ja perheen hyvinvoinnista sekä tukee vanhemmuuteen valmistautumista. Ensimmäistä lastaan odottaville vanhemmille järjestetään perhevalmennusta hammashoitolan, fysioterapian ja kasvatus- ja perheneuvolan kanssa. Perhevalmennusryhmä kokoontuu erikseen sovittavina aikoina iltaisin. Lapsen syntymän jälkeen terveydenhoitaja tekee tavallisesti kaksi kotikäyntiä perheessä.

Lastenneuvolan tavoitteena on seurata jokaisen lapsen kasvua ja kehitystä, sekä tukea vanhempia lapsen kasvatukseen ja hoitoon liittyvissä tilanteissa. Määräaikaisiin terveys-tarkastuksiin kuuluvat terveydenhoitajan ja lääkärin suorittamat tarkastukset sekä tarvittaessa tukipalveluihin ohjaaminen. Rokotukset annetaan rokotusohjelman mukaisesti. Neuvolassa kokoontuu muutaman kerran vuodessa ns. PeNe-palaveri, missä terveydenhoitajat voivat asiakkaiden suostumuksella konsultoida kasvatus- ja perheneuvolan työntekijöitä, psykologia, sosiaalityöntekijää ja puheterapeuttia.

Neuvolassa toimivat myös aikuisneuvolan ja muistihoidajan toiminnasta vastaava terveydenhoitaja sekä diabeteshoitaja. Kaikkien terveydenhoitajien vastaanotoille pääsee ajanvarauksella. Tämän lisäksi kuntalaiset voivat tulla ilman ajanvarausta aamuvastaanotolle maanantaista perjantaihin klo 8-11. Aamuvastaanotto on tarkoitettu esim. verenpaineenmittaukseen, ompeleiden/hakasten poistoon, korvahuuhteluun tai rokotuksiin liittyvissä asioissa.

Hyvää

- ! Virtain kylien neuvolatoiminnan säilyminen
- ! hyvä yhteistyö muiden lasten kanssa toimivien viranomaistahojen kanssa

Kehitettävää

- ! yhteistyön kehittäminen edelleen muiden lasten kanssa toimivien tahojen kanssa
- ! uusien toimintamallien kehittäminen

4.2. Lasten päivähoito

Lasten päivähoitolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Päiväkotihoidon voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa tilassa, jota kutsutaan päiväkodiksi. Perhepäivähoitoa voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa, jota kutsutaan perhepäiväkodiksi. Päivähoitossa olevalle lapselle voidaan järjestää myös tarpeelliset kuljetukset. Lasten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuusikäisiä sekä milloin erityisolosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty, myös sitä vanhemmat lapset.

Päivähoidon tavoitteena on *tukea* päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa *edistää* lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulee osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioiva suotuisa kasvu ympäristö.

Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoitotoiminnan tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen *edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta*. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai huoltajan vakaumusta. Edistäessään lapsen kehitystä päivähoitotoiminnan tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen.

Virroilla lasten päivähoitoa järjestetään sekä päiväkotihoidon että perhepäivähoitona. Päiväkoteja on kaksi: Koivurinteen päiväkotihoidon ja Killinkosken päiväkotihoidon. Vakituksia perhepäivähoitajia vuoden lopussa 2009 oli 17 ja määräaikaisesti palkattuja 5. Perhepäivähoitajista 20 hoiti lapsia omassa kodissaan ja kaksi hoitajaa lasten omassa kodissa. Lisäksi hoitoa toteutetaan kolmessa ryhmäperhepäiväkodissa ns. ryhmiksessä: Kotala, Vaskivesi, Laaksotie ja Mäntylä. Mäntylän ryhmiksessä hoidetaan vuorohoitoa tarvitsevia lapsia, kahdessa hoitoryhmässä.

Perhepäivähoitossa oli vuoden 2009 aikana 0-6 -vuotiaita lapsia 181 kokopäivähoitossa ja 39 osapäivähoitossa. Ryhmäperhepäivähoitossa oli 85 kokopäivähoitotoiminnan lasta ja 56 osapäivähoitotoiminnan lasta. Päiväkodeissa oli vastaavana aikana 0-6 -vuotiaita lapsia 92 kokopäivähoitossa ja 88 osapäivähoitossa.

Päivähoito käyttää kasvatustoiminnan ja hoitotyössään varhaiskasvatussuunnitelmaa. Virtain kaupungin tarkennettu Varhaiskasvatussuunnitelma, VaSu valmistui vuonna 2010. Tavoitteena on, että vuoden 2013 aikana päivähoitoon palkataan erityislastentarhanopettaja, joka tulee sekä päiväkotien että perhepäivähoitotoiminnan kasvatustyön tueksi.

Tilanteen 31.12.2009 mukaan lasten kotihoidon tukea maksettiin 116 lapsesta. Kotihoidon tuki on päivähoitotoiminnan vaihtoehto alle kolme vuotiaan lapsen vanhemmalle lapsen hoidon järjestämisessä.

Lasten päivähoito tuottaa esiopetuspalveluja sivistystoimelle. Lisäksi päivähoito tuottaa sivistystoimelle koululaisten iltapäivähoitoa.

Hyvää

! Varhaiskasvatussuunnitelma on koko päivähoidon työkalu

Kehitettävää

- ! yhteistyön lisääminen eri päivähoitomuotojen kesken
- ! koulutetun henkilöstön turvaaminen sekä päiväkoteihin että perhepäivähoitoon
- ! mietittävä, onko järkevää sijoittaa alle 3-vuotiaita päiväkotiin
- erityislastentarhanopettajan virka puuttuu

4.3. Koulutus

Perusopetus on yleissivistävää koulutusta, jonka oppimäärän laajuus on yhdeksän vuotta. Perusopetus on maksutonta ja tuottaa kaikille saman jatko-opintokelpoisuuden. Perusopetuksen *tavoitteena* on opettaa elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä turvata kaikille yhdenvertainen koulutuksellinen perusta. Tavoitteena on myös tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä edistää sivistystä ja tasa-arvoa yhteiskunnassa.

Oppivelvollisille perusopetusta annetaan yleensä peruskoulussa. Peruskoulu käsittää luokat 1-9 ja se on tarkoitettu koko ikäluokalle (7-16). Kuuden ensimmäisen vuoden aikana opetusta antaa yleensä luokanopettaja, joka opettaa kaikkia tai useimpia aineita. Kolmen ylimmän luokan opetus on tavallisesti aineenopetusta, jolloin eri oppiaineita opettavat aineenopettajat.

Suomessa vakituisesti asuvilla lapsilla on *lakiin perustuva velvollisuus suorittaa perusopetuksen oppimäärä*. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta ja päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritetuksi.

Perusopetusta säätelevät perusopetuslaki (628/1998) ja -asetus (852/1998) ja valtioneuvoston asetus perusopetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta. Perusopetuksen oppimäärään sisältyy kaikille yhteiset oppiaineet ja valinnaisaineita. Valinnaisaineiden tarjonnasta päätetään paikallisesti kunnissa ja kouluissa.

Opetushallitus päättää perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä antamalla kaikkia opetuksen järjestäjiä sitovan normin, opetussuunnitelman perusteet. Opetussuunnitelman perusteissa määritellään paitsi eri oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt myös niin sanotut aihekokonaisuudet, jotka ovat kasvatusta ja opetusta eheyttäviä teemoja. Aihekokonaisuuksien kautta vastataan ajan koulutushaasteisiin. Opetussuunnitelman perusteissa on määräykset myös muun muassa erityisopetuksesta, oppilashuollosta, oppilaan arvioinnista sekä kodin ja koulun yhteistyöstä. Uusimmat *perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet* on annettu vuonna 2004.

Yksilöllistetty opetus järjestetään joko muun opetuksen ohessa, osa-aikaisena erityisopetuksena taikka oppilas otetaan tai siirretään erityisopetukseen. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan yleisopetuksen yhteydessä oppilaalle, jolla on lieviä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksia. Lieviä oppimisvaikeuksia voivat olla esim. puheen, lukemisen tai kirjoittamisen vaikeudet. Ne voivat liittyä johonkin oppiaineeseen tai ilmetä esim. tarkkaavaisuuden, keskittymisen, motoriikan, hahmottamisen, aistitoimintojen tai

sosiaalisen vuorovaikutuksen häiriöinä.

Opetuksessa tulee tarvittaessa käyttää yksilöllisiä opetuksenjärjestämiseen liittyviä tukipalveluita ja erityisiä opetusjärjestelyjä. Tällöin on tutkittava sekä koko perusopetuksen oppimäärän että yksittäisen oppiaineen mukauttamisen tarve, hankittava tarpeelliset tulkitsemis-, avustaja- ja oppilashuoltopalvelut sekä erityiset apuvälineet, valittava oppilaalle parhaiten sopiva opetusryhmä yleis- ja/tai erityisopetuksessa sekä varattava riittävät muut resurssit.

Yksilöllistettyjä oppimääriä käytetään silloin kun oppilas vammautumisen, kehityksen viivästyksen tai tunne-elämän häiriön taikka muun niihin verrattavan syyn vuoksi ei suoriudu perusopetuksen yleisopetukselle asetetuista tavoitteista ja sisällöistä. Erilajuisiin oppimääriin perustuvaa opetusta voidaan antaa yleisopetuksen ja/tai erityisopetuksen ryhmässä.

Jokaiselle yksilöllistettyyn opetukseen otetulle ja siirretylle oppilaalle tulee laatia hyväksytyyn opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS. Erityislahjakkaille oppilaille voidaan laatia henkilökohtainen oppimissuunnitelma, HOP. Henkilökohtainen suunnitelma voi olla myös muusta erityisyydestä esim. maahanmuuttajien opetus.

Peruskoulun 1-6 luokkien opetusta Virroilla järjestetään viidellä kyläkoululla ja keskustan Rantatien koululla. Yläluokkien opetus 7-9 luokilla tapahtuu kaikille yhteisesti Virtain keskustan yläasteella. Oppilasmäärä peruskoulussa oli 20.1.2008 yhteensä 867, josta 263 Virtain yläasteella.

Keväällä 2008 peruskoulun päättötodistusta vaille jäi 4 lasta Virroilla. Tämä oli ensimmäinen vuosi, kun lapsia jäi ilman päättötodistusta. Näistä lapsista osa suorittaa peruskoulua joustavan opetussuunnitelman mukaan. Erityistä tukea lapset ovat peruskoulussa saaneet esim. oppimisvaikeuksien vuoksi. Yläasteella ja Rantatien koululla toimii oppilashuoltoryhmä. Mäkitien kouluun on Virroilla keskitetty yksilöllistä opetusta tarvitsevien lasten opetus. Koulupoissaoloja yläasteella oli 9688 tuntia lukuvuonna 2007-2008. Oppilaita oli 263. Peruskoulun jälkeen Virroilla on mahdollisuus suorittaa ammattitutkintoja toisen asteen koulusta ja ammattikorkeakoulusta (Pirkanmaan ammattiopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu). Virroilla on myös oma lukio.

Hyvää

- ! Opetushallituksen projekti ”KiVa koulu” -hanke kouluilla kiusaamisen ehkäisemiseksi
- ! yläasteella on ollut vuodesta 1981 aktiivista tukioppilastoimintaa
- ! pienluokkaopetus
- ! mahdollisuus opiskella yksilöllisen oppimissuunnitelman mukaan, esim. maahanmuuttajien opetus
- ! yhteistyö eri toimijoiden kesken
- ! koulutettu henkilökunta

Kehitettävää

- ! koulutetun henkilökunnan turvaaminen
- ! yksilöllistettyyn opetukseen siirtymisessä tulee kehittää yhteistyötä vanhempien kanssa
- ! henkilökohtaisten, koulutettujen avustajien saaminen tarvittaessa
- ! koulunkäyntiavustajien saatavuus ja riittävä määrä
- ! lukion säilyminen paikkakunnalla esim. musiikkiteatterin avulla

! opintojensa keskeyttäneiden oppilaiden jatko-ohjaus ja ”koulupudokkaiden” palvelut

4.3.1. Oppilashuolto ja koulun erityistyöntekijät

Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto, jolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, joita ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen koulukuraattori- ja koulupsykologipalveluin. 1.1.2008 voimaan tullut lastensuojelulaki asettaa ennalta ehkäisevän lastensuojelun kunnan kaikkien toimijoiden tehtäväksi. Oppilailla on subjektiivinen oikeus edellä mainittuihin oppilashuollon palveluihin.

Koulupsykologin työhön voi kuulua oppilaan seuraaminen luokkatilanteessa, yksilötutkimuksen tekeminen ja oppilaan perheen tapaaminen koululla. Psykologinen tutkimus käsittää oppimis- ja käyttäytymisvaikeuksien taustojen selvittelyä, oppilaan koulunkäynnin sekä oppimisvalmiuksien arviointia. Tarvittaessa psykologi suunnittelee yhdessä perheen ja koulun työntekijöiden kanssa mahdollisia koulun tukitoimia ja jatkotutkimuksia oppilaalle. Tarvittaessa oppilaita voidaan ohjata myös neuropsykologisiin tai psykiatrisiin tutkimus- ja hoitopaikkoihin. Vaikka varsinainen hoitotyö ei kuulu koulupsykologin tehtäviin, on kuitenkin mahdollista sopia koulupsykologin osallistuminen perhettä tai lasta kohdanneiden kriisitilanteiden hoitamiseen. Tarvittaessa koulupsykologi ohjaa varsinaiseen perhehoitotyöhön esim. kasvatus- ja perheneuvolaan.

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä. Koulukuraattorityössä pyritään asiakkaiden tilanteita jäsentämällä lisäämään heidän voimavarojaan ja etsimään myönteisiä ratkaisuja. Oppilaan opiskelu- ja elämäntilannetta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti sekä yksilö-, perhe- että kouluyhteisön tasolla. *Lapsen etu* koulun sosiaalityössä merkitsee sitä, että lapsen sosiaaliset ja emotionaaliset tarpeet huomioidaan ja hän tulee kuulluksi itseään koskevissa asioissa.

Oppilaat ohjautuvat koulukuraattorin asiakkaaksi useimmiten käyttäytymiseen liittyvien syiden vuoksi. Näitä ovat poissaolot / koulunkäynnin laiminlyönti, uhmakkuus ja sääntöjen rikkominen, keskittymisvaikeudet, motivaatio-ongelmat ja väkivaltainen käyttäytyminen. Sosiaalsiin suhteisiin liittyviä syitä ovat kiusaamistilanteet ja kaverisuhdeongelmat. Tunne-elämän vaikeuksista yleisiä ovat oppilaiden ahdistuneisuus ja pelot, masentuneisuus ja alakuloisuus sekä arkuus ja jännittäminen. Myös perheen tilanteeseen voi liittyä vakavia ongelmia, esimerkiksi päihteiden käyttöä, perheväkivaltaa tai mielenterveysongelmia.

Koulukuraattorityössä korostuu entisestään laaja-alainen työote ja reagoiminen yhteiskunnallisiin sekä lasten ja nuorten elämässä tapahtuviin muutoksiin. Suuria haasteita ovat varhainen syrjäytymisen ehkäisy ja erityisesti nuorten tulevaisuus peruskoulun jälkeen. Liian monet nuoret jäävät peruskoulun jälkeisen opiskelun ulkopuolelle tai keskeyttävät aloittamansa opinnot.

Vuoden 2008 loppupuolella Virtain kouluilla toimi koulu- ja työelämäkoordinaattori, jonka tehtävänä oli oppilaiden psykososiaalinen tukeminen. Hänen tehtävänsä oli määräaikainen ja hän toimi koulujen lisäksi työvoimatoimistossa ammattikouluttamattomien nuorten tukemisessa. Vuoden 2009 syyslukukaudella alkoi kokeilu siitä, että perheneuvolan sosiaalityöntekijä toimii peruskoulun alaluokkien kuraattorina kahtena päivänä viikossa.

Yläkoulussa ja lukiossa on perusturvalautakunnan alaisen koulun erityistyöntekijän (psykiatrinen sairaanhoitaja) palveluja kouluterveydenhoitajan palvelujen lisäksi. Vuoden 2012 aloittaa toinen perusturvalautakunnan alainen koulun erityistyöntekijä, jonka vastuualueena ovat ensisijaisesti alakouluikäiset koululaiset.

Yläkoulussa ja keskustan alaluokilla toimii *oppilashuoltoryhmät*. Oppilashuolto on koulun toimintaa ja siinä työskentelevät ovat koulun työntekijöitä. Huoltajien luvalla oppilaiden yksilöasioita voidaan käsitellä oppilashuoltoryhmässä. Oppilas ja vanhemmat voivat olla itse läsnä oppilaan asiaa oppilashuoltoryhmässä käsiteltäessä. Lupa oppilaan asioiden käsittelyyn on erityisesti silloin tärkeää, jos ryhmään on kutsuttu koulun ulkopuolisia asiantuntijajäseniä.

Hyvää

- ! oppilashuoltoryhmien säännöllinen kokoontuminen
- ! koulun erityistyöntekijän palvelut yläkoululla ja lukiossa
- ! Koulun erityistyöntekijän palvelut myös alakoululaisille vuoden 2012 alusta
- !

Kehitettävää

- ! koulupsykologin ja koulukuraattorin palvelut oppilaiden koulunkäynnin tueksi, kuten lastensuojelulain 9 § edellyttää. Perusopetuksen järjestäjä vastaa näistä palveluista.
- ! oppilashuoltoryhmän perustaminen sivukouluille
- ! maahanmuuttajien opetuksen kehittäminen
- ! LuKi-vaikeuksien huomaaminen / hoitaminen ajoissa
- ! nuorisopsykiatrin kuntakonsultaatio
- ! Nivelvaiheet siirryttäessä esim. esikoulusta peruskoulun ensimmäiselle luokalle (siirtopalaverit)

4.4. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto on lakisääteistä, monimuotoista toimintaa, jossa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi yhteistyön merkitys korostuu. Koulu on paikka, jossa lapsi ja nuori viettää valtaosan päivästänsä. Siksi kouluyhteisöllä on tärkeä merkitys lasten ja nuorten elämässä. Lapsi ei kuitenkaan koskaan ole irrallinen omista vanhemmistaan tai oman kodin vaikutuksesta, joten lasten hyvinvoinnin edistämiseksi on tärkeää säilyttää hyvä ja toimiva yhteys vanhempiin ja tukea heitä kasvatustyössä.

Kansanterveislain mukaan kunnan tulee ylläpitää koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa, mikä on kaikille oppilaille maksutonta. *Kouluterveydenhuolto* on peruskoulussa tapahtuvaa kouluikäisten lasten ja nuorten kokonaisvaltaista terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä ja pitkäaikaisseurantaa ja samalla osa kouluyhteisön toimintaa. Tavoitteena on koko kouluyhteisön hyvinvointi ja oppilaiden terveyden edistäminen. Jokaista lasta tulee tukea edellytystensä mukaiseen, mahdollisimman terveeseen kasvuun ja kehitykseen yhteistyössä oppilaiden, oppilashuollon muun henkilöstön, opettajien ja vanhempien kanssa. Kouluterveydenhuolto edistää, seuraa ja valvoo koulun työolojen ja koulutyön turvallisuutta ja terveellisyttä yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Samalla se osallistuu

myös oppimisen, tunne-elämän ja käyttäytymisen ongelmien tunnistamiseen ja selvittämiseen sekä koulun terveystasvatussuunnitelman tekemiseen ja toteuttamiseen muun oppilashuolto- ja opetushenkilöstön kanssa.

Opiskeluterveydenhuollon piiriin kuuluvat toisen ja korkea-asteen opiskelijat. Sairauksien hoidon lisäksi opiskeluterveydenhuollossa on keskeistä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä tukevien opiskeluolosuhteiden edistäminen ja opiskelukykyä heikentävien tekijöiden korjaaminen ja hoitaminen. Opiskeluterveydenhuolto käsittää kaikki opiskelijoiden elämänvaiheeseen ja opiskeluun liittyvät, terveyteen vaikuttavat asiat. Terveydenhuollon toimijat eivät ole ainoita vastuunkantajia opiskeluterveydenhuollossa, vaan toiminta muodostuu aidosta yhteistyöstä terveydenhuollon ja oppilaitoksen kesken. Opiskeluterveydenhuolto ei siis ole vain terveydenhuoltoa opiskelijoille vaan kokonaisvaltaista opiskelijoiden hyvinvointia ja opiskelua tukevaa toimintaa.

Jokaisella koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa toimivalla on tavoitteena luoda luottamuksellinen, tavoitteellinen ja hoidon jatkuvuutta tukeva suhde oppilaisiin ja vanhempiin. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja oppilaiden jokaisessa tapaamisessa tulee olla terveystasvatuksellinen näkökulma. Sen tavoitteena on, että jokainen oppilas ymmärtäisi terveyden merkityksen elämälleen, omaksuisi terveyttä edistävät elämäntavat ja tietäisi oman vastuunsa itsensä ja ympäristönsä hyvinvoinnista.

Yleisesti hyvinvoinnin ja terveyden myönteisen kehityksen katsotaan 1900-luvun lopussa kääntyneen kielteiseen suuntaan. Kouluikäisten psyykinen pahoinvointi on yleistynyt ja muuttunut aikaisempaa vaikeammaksi. Astma ja allergiat, metabolinen oireyhtymä, jossa on lisääntynyttä keskivartalolihavuutta, häiriötä rasva- ja sokeriaineenvaihdunnassa ja usein kohonnut verenpaine ovat kaikki suhteellisen uusia terveyshaasteita lasten ja nuorten osalta. Lisäksi haasteita aiheuttavat selän, niskan ja hartioiden vaivat. Vaikka sydän- ja verisuonisairaudet, syöpä ja monet pitkäaikaissairaudet ilmaantuvat usein vasta aikuisiässä, niiden kehittyminen voi alkaa jo lapsuudessa. Riskitekijöihin pitäisi puuttua jo kouluiässä. Lapsuus- ja nuoruusiällä opitut terveystottumukset jatkuvat usein myös aikuisiällä.

Virroilla haasteita koulu- ja opiskeluterveydenhuololle asettaa lasten ja nuorten muuttuneet terveystottumukset. Ylipainoisuus vaikeuttaa aktiivista liikkumista ja vähäinen liikunnan harrastus puolestaan ylläpitää ylipainoisuutta. Opiskeluterveydenhuollossa haasteita tuo opiskelijoiden elämäntilanne, mikä sisältää runsaasti voimavaroja vaativia kehityshaasteita. Elämäntilanne heijastuu erityisesti psyykeen ja koettuun terveyteen. Terveydenhuollon tavoitteena on havaita mahdollisimman varhaisessa vaiheessa opiskelijoiden oireiden taustalla olevat ongelmat ja kyetä puuttumaan niihin. Haasteellisiksi koetaan myös opintonsa keskeyttäneet nuoret.

Virroilla koulu- ja opiskeluterveydenhuolto kuuluu ehkäisevän terveydenhuollon tulosalueeseen. Painopistealueena on lasten ja nuorten kasvun ja hyvinvoinnin edistäminen ja toimintakykyä ylläpitävä toiminta. Rokotukset ja seulontatutkimukset tehdään valtakunnallisten suositusten mukaisesti ja kaikki peruskoulun oppilaat tarkastetaan vuosittain.

Virtain koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa työskentelee kaksi (2) terveydenhoitajaa kokoaikaisesti. Lisäksi koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon osallistuvat terveystasvatustiläkärit ja erityistyöntekijänä toimivat psykiatriset sairaanhoitajat. Sosiaali- ja terveystasvatusministeriön asettamiin kouluterveydenhuollon laatusuosituksiin nähden Virtain

koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstöresurssit ovat riittävät.

Hyvää

- ! koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toimintasuunnitelma
- ! koulun erityistyöntekijät
- ! myös sivukylien kouluilla on terveydenhoitajan palvelut hyvin saatavilla
- ! kouluterveyskyselyt

Kehitettävää

- ! keskeyttäneiden opiskelijoiden jatko-ohjaus
- ! yhteistyö nivelvaiheissa
- ! yhteistyö vanhempien kanssa

4.5. Kasvatus- ja perheneuvola

Kasvatus- ja perheneuvolan tehtävänä on *tukea ja edistää* lasten ja perheiden myönteistä kehitystä *järjestämällä ohjausta, neuvontaa ja muuta asiantuntija-apua ihmissuhteisiin, perhe-elämään ja lasten kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä sekä tutkimusta ja hoitoa*. Kasvatus- ja perheneuvolan keskeisin tehtävä on asiakastyö. Kasvatus- ja perheneuvola toimii myös tiiviissä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutoimen kanssa.

Kasvatus- ja perheneuvolan lainsäädännöllinen peruste on *sosiaalihuoltolain 19§:ssä*. Lainsäätäjä on asettanut tämän työn sosiaalipalveluihin. Psykologi ja sosiaalityöntekijä työskentelevät kasvatus- ja perheneuvolassa työparina tai erikseen lasten ja perheiden tilanteista riippuen. Laki edellyttää lisäksi, että psykologisen ja sosiaalisen tuen lisäksi kasvatus- ja perheneuvolasta tulee saada lääketieteellistä tutkimusta ja hoitoa. Monessa perheneuvolassa onkin lastenpsykiatriin palvelut joko omana tai ostopalveluna. Virroilla lastenpsykiatriin palvelut ovat järjestyneet Tampereen yliopistollisen sairaalan kautta. Kasvatus- ja perheneuvolapalvelut on Virroilla järjestetty yhdessä Ruoveden kunnan kanssa siten, että palveluja myydään Ruoveden kunnalle.

Joissakin kasvatus- ja perheneuvoloissa työntekijätiimiin kuuluu lisäksi *puheterapeutti*. Puheterapia voi olla myös erillinen palvelu. Virroilla puheterapia ostetaan yksityiseltä palvelun tuottajalta ja hänen vastaanottonsa on terveystieteiden keskuksen tiloissa.

Kasvatus- ja perheneuvolaan asiakkaat ohjautuvat joko varaamalla itse vastaanottoajan tai jokin toinen lasten kanssa toimiva taho ohjaa asiakkaaksi. Asiakkuus on vapaaehtoista. Vuonna 2010 Virtain perheneuvolalla oli 234 virtolaista asiakasta, näistä 107 oli aikuisasiakasta (lasten vanhempia) ja 83 lasta tai nuorta. Vuonna 2009 asiakkaita oli 209, joista 131 aikuista ja 78 lasta.

Hyvää

- ! yhteistyötiimit: 1) sosiaalityö ja perheneuvola 2) lasten neuvola, sosiaalityö ja perheneuvola
- ! lastenpsykiatriin palvelut
- ! osallistuminen ennalta ehkäisevään toimintaan esim. perhevalmennus, perhekahvila

Kehitettävää

- ! Toiveena perheiden hyvinvointikeskus, jossa toimijatahoina olisivat perheneuvolan, neuvolan sekä lastensuojelutyön työntekijät

4.6 Nuoriso- ja liikuntatoimi

Nuorisotoimi

Kunnan nuorisotyö on lakisääteinen peruspalvelu, jonka *tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja* (nuorisolaki 27.1.2006/72).

Kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja nuorisoryhmien tukeminen, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot.

Nuorisotyö on harrastusmahdollisuuksien ja tapahtumien järjestämisen ohella ennaltaehkäisevää työtä nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Virtain kaupunginvaltuuston 17.12.2007 tekemän päätöksen mukaisesti nuorisotoimi ja liikuntatoimi on yhdistetty yhdeksi tulosalueeksi, jonka vastuuhenkilönä toimii liikuntasihtööri. Nuorisotoimella on edelleen yksi kokoaikainen työntekijä, nuorisosihtööri.

Nuorten hyvinvoinnin kannalta heidän kanssaan työskentelevien aikuisten merkitys on suuri. Erittäin tärkeää on säilyttää mm. mahdollisuus avoimen toiminnan iltaohjaajan palkkaukseen. Nuorten kanssa toimivien tulee olla motivoituneita työhönsä ja aidosti kiinnostuneita nuorista ja heidän hyvinvoinnistaan sekä riittävän koulutuksen omaavia henkilöitä. Nuorisotoimen hallinnassa olevat nuorten käytössä olevat tilat ovat kaupungintalon nuorisotilat, Sampolan soittokämppä (bänditoiminta) sekä Torisevan Tarpojien kokoontumistila Vanhalla sairaalalla. Lisäksi nuorisotoimi osallistuu Virtain 4H-yhdistys ry:n toimitilojen (4H-tila) vuokra- ym. kuluihin.

Vuonna 2001 Virroille perustettiin nuorisovaltuusto. Ensimmäinen valtuusto aloitti kaksivuotisen toimikautensa 1.1.2002. Nuorisovaltuusto on oiva kanava esim. silloin kun on päätettävänä asioita, missä pitää kuulla nuoria itseään. Erilaisiin kokouksiin osallistumisen lisäksi nuorisovaltuusto järjestää tapahtumia kaikille nuorille. Suunnittelu ja järjestelyt ovat suurelta osin nuorten vastuulla nuorisosihtöerin opastuksella.

Nuorisokeskus Marttisen kanssa nuorisotoimi tekee yhteistyötä leirien, erilaisten kurssien ja tapahtumien merkeissä. Marttinen on kehittämässä opetus- ja kulttuuriministeriön tuella ns. sosiaalista nuorisotyötä. Koulut ovat tärkeä yhteistyökumppani nuorisotoimelle. Nuorisotoimi on tarjonnut koululaisille mahdollisuuksia erilaiseen kulttuuritarjontaan (teatteriesityksiä, musiikkiesityksiä jne.) sekä mm. opintomatkoja messuille, joissa esitellään koulutus- ja ammatinvalintamahdollisuuksia sekä tietoa eri yritysistä.

Liikuntatoimi

Liikuntalain (1998) tavoitteena on edistää liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Lain arvopohja perustuu yhteiskunnan terveys- ja hyvinvointipolitiikan tukemiseen liikunnan avulla, samalla kun laissa korostetaan liikunnan merkitystä itseisarvoisena toimintana. Liikuntalain perusteissa painotetaan liikunnan olevan kansalaisten peruspalvelu. Tasa-arvon ohella laissa

korostetaan suvaitsevaisuuden, kulttuurien moninaisuuden ja kestäväen kehityksen tukemista liikunnan avulla sekä urheilun eettisen pohjan vahvistamista.

Liikunnalla on lapsen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle kehittymiselle sekä aikuisen yleiselle terveydelle, kunnolle ja liikuntakykyisyydelle, vapaa-ajan harrastamiselle, työkykyisyydelle sekä elämän laadulle yleensä tärkeä merkitys. Liikunnan ennaltaehkäisevän merkityksen lisäksi vammaisen tai pitkäaikaissairas henkilö voi hyödyntää liikuntaa kuntoutuksen eri vaiheissa.

Liikuntatoimeen henkilöstöön kuuluu liikuntasihtööri, kenttämestari, 2 liikuntapaikkojen hoitajaa, hallimestari ja vahtimestari. Lisäksi liikuntatoimi palkkaa liikuntahallille talvikaudeksi tuntityöntekijän, kesäksi urheilukentälle iltavalvojan sekä kaksi uimaopettajaa uimakouluja varten.

Kunnan ylläpitämät liikuntapaikat:

sisäliikuntatilat: liikuntahalli, yläasteen sali, Rantatien koulun sali

Kuntosalit: liikuntahalli

Kentät: Urheilukenttä, Urheilukeskuksen hiekkakenttä, Tapiolan kenttä, Killinkosken kenttä, Kotalan kenttä, Tenniskenttä (3), Beach-volleykenttä (2), koulujen hiekkakentät kaukalot ja luistinradat: Urheilukeskus ja Rantatien koulu

Hiihtoreitit: Pukkivuori (valaistu), Killinkoski (valaistu), Kalevin Kierros ja Jäähdyksen lenkki

uimarannat: Kaleton, Vaskivesi, Killinkoski, Vaskuu

Liikuntatoimella ei ole ohjattuja liikuntaryhmiä. Liikuntatoimi on mukana Virtain Kuntokiepissä, jossa muina järjestäjinä toimivat Virtain Urheilijat, Virtain-Ruoveden Suunnistajat, Virtain Vaeltajat ja VV-hanke. Lisäksi liikuntatoimi on järjestämässä koulujen kisoja. Kaupunginmestaruuskisat on järjestetty mm. hiihdossa, yleisurheilussa, kaukalopallossa ja lentopallossa. Kesäisin järjestetään lasten uimakoulu. Liikuntatoimi järjestää syys- ja kevätkaudella kuljetuksia Alavuden Kunto-Lutraan. Vuonna 2007 kuljetuksia järjestettiin 40, vuodesta 2008 lähtien niitä on järjestetty vuosittain 20. Kuljetukset maksavat vuosittain n. 6000 euroa. Puulaakiturnauksia järjestetään vaihtelevasti eri lajeissa mm. lentopallossa ja kaukalopallossa.

Hyvää

- ! Liikunta- ja nuorisopoliittinen ohjelma 2010-2015 on valmistunut
- ! Nuorisotoimella on edelleen nuorisotyöntekijä
- ! Virroilla on tarjolla runsaasti liikunnallisia harrastusmahdollisuuksia
- ! Erilaiset tapahtumat lapsille ja nuorille jopa yli kuntarajojen ulottuvana yhteistyönä
- ! Nuorisokeskus Marttisen tarjoamat mahdollisuudet erilaisille tapahtumille ja leireille mm. seikkailukasvatus
- ! avoimen toiminnan illat nuorisotiloissa

Kehitettävää

- ! nuoret itse toivovat paikkaa, jossa nuoret voisivat vapaa-ajalla kokoontua ja vaihtaa ajatuksia
- ! vertaistukiryhmät
- ! teemaillat
- ! poikkihallinnollinen yhteistyö esim. nuoriso-, poliisi- ja sosiaalityö
- ! ammattitaitoinen nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaaja nuorisosihteerin lisäksi
- ! ”Etsivä nuorisotyö” tulossa lakiin, joten lisäresurssi työntekijätilanteeseen tarpeen

4.7. Lastensuojelu

Uusi lastensuojelulaki (417/2007) tuli voimaan 1.1.2008. Lain keskeisenä tavoitteena on turvata, että lapsen ja hänen perheensä ongelmat havaitaan ja niihin puututaan entistä varhaisemmin ja että tarvittavat tukipalvelut annetaan oikea-aikaisesti.

Yksin lastensuojelun keinoin tähän ei kyetä. Tarvitaan kunnan hallinnonalat ylittävää ehkäisevää työtä; on tehostettava yhteistyötä, korostettava lastensuojelun suunnitelmallisuutta sekä tuotettava vaikuttavia avopalveluita.

”Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on asetettava sosiaalityöntekijän tueksi sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Sosiaalityöntekijälle on turvattava myös tarvittava oikeustieteellinen asiantuntija-apu lastensuojeluasioissa.”
(Lastensuojelulaki 14 §)

Virroilla lastensuojelun asiantuntijaryhmä on perustettu yhdessä Mänttä-Vilppulan ja Ruoveden kanssa.

Uudessa lastensuojelulaissa on tarkennettu lastensuojeluprosessissa työskentelevien henkilöiden kelpoisuuksia. *Lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä vaaditaan sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 3§:n mukainen sosiaalityöntekijän kelpoisuus. Päätöksenteosta ja hallinto-oikeuteen tehtävästä huostaanottohakemuksesta vastaavalla sosiaalihuollon johtavalla viranhaltijalla tulee olla myös sosiaalityöntekijän kelpoisuus.*

Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on nimettävä hänen asioistaan vastaava, ammatillisen kelpoisuuden omaava sosiaalityöntekijä (lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä). Asiakkaana olevalle lapselle/perheelle laaditaan asiakassuunnitelma, jossa sovitaan tukitoimista.

Terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiirin on annettava lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelussa asiantuntija-apua ja tarvittaessa järjestettävä lapsen tutkimus sekä hoito- ja terapiapalveluja lapselle. Lasten tarvitsemat seksuaalisen hyväksikäytön tai pahoinpitelyn epäilyn selvittämiseen liittyvät palvelut on järjestettävä kiireellisenä. (last.suoj.L 15§)

Lastensuojelun avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia lastensuojelun tukimuotoja, jos ne ovat lapsen edun kannalta mahdollisia ja tarkoituksenmukaisia. Avohuollon tukitoimia ovat:

- 1) tuki lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen
- 2) lapsen taloudellinen ja muu tukeminen koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä
- 3) tukihenkilö tai -perhe
- 4) lapsen kuntoutumista tukevia hoito- ja terapiapalveluja
- 5) perhetyötä
- 6) koko perheen lastensuojelulain 37§:ssä tarkoitettu sijoitus perhe- tai laitoshuoltoon
- 7) vertaisryhmätoimintaa

- 8) loma- ja virkistystoimintaa sekä
- 9) muita lasta ja perhettä tukevia palveluja ja tukitoimia.

Lapsen huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen ovat aina viimesijainen vaihtoehto.

Neljästä sosiaalityöntekijästä kaksi toimii pääasiassa lastensuojelun sosiaalityöntekijöinä. Lisäksi lastensuojelutyössä toimii kaksi perhetyöntekijää. Vuonna 2009 palkattiin toinen perhetyöntekijä. Lisääntyneissä lastensuojelun asiakkuuksissa toisen perhetyöntekijän palkkaus oli ensiarvoisen tärkeätä.

Virka-ajan ulkopuolella toimii lastensuojelun korkean kynnyksen sosiaalipäivystys. Sosiaalipäivystyksen tavoittaa alueellisen hälytyskeskuksen kautta eli numerosta 112. Aikaisemmin Virtain sosiaalipäivystys ostettiin Merikratokselta, joka on yksityinen palvelun tuottaja. Toukokuusta 2010 alkaen Ylä-Pirkanmaan kuntien sosiaalipäivystys toimii hätäkeskuksen kautta.

Hyvää

- ! sosiaalityöntekijäin virkoihin on saatu ammatillisen pätevyyden omaavat sosiaalityöntekijät
- ! lastensuojelutarpeen selvitykset ovat valmistuneet määräajassa
- ! tarvittavat tukitoimet voidaan aloittaa jo selvitystyön aikana
- ! yhteistyö Pelastakaa Lapset ry:n kanssa on hyvin toimivaa lasten sijaishuollossa ja avohuollon tukiperhetoiminnassa
- ! yhteistyö kunnan eri toimijoiden kanssa on Virtain kokoisella paikkakunnalla suhteellisen helppoa
- ! toimiva sosiaalipäivystys
- ! KASTE-ohjelmaan kuuluva IINA -hanke 11/09-06/11 (Intensiivimalli nuorten avohuoltoon - hanke)

Kehitettävää

- ! eri toimijoiden keskinäisen yhteistyön kehittäminen entisestään omalla paikkakunnalla yhteisen intressin eli lapsen edun hyväksi
- ! nuorisopsykiatrisen konsultaation saaminen lähelle perustyötä ennalta ehkäisevän ja varhaisen puuttumisen / hoitamisen tehostamiseksi
- ! uusien työtapojen ja toimintamallien kehittäminen nykyisillä resursseilla
- ! lapsiperheiden kotipalvelun lisääminen
- ! tukihenkilötoiminnan kehittäminen: suunnittelu, koulutus ja toteutus
- ! vertaistukiryhmät

4.7.1. Perhetyö

Perhetyö on lakiin perustuvaa, tavoitteellista ja suunnitelmallista kotiin annettavaa apua ja tukea lapsiperheille. Perhetyö perustuu sosiaalityöntekijän arvioon perheen tilanteesta ja yhdessä perheen, sosiaalityöntekijän ja perhetyöntekijän kanssa laadittuun perhetyön suunnitelmaan, joka sisältää työskentelylle asetetut tavoitteet, vastuut, aikataulut ja yhteistyötahot. Perhetyö edellyttää perheen sitoutumista asiaan. Työskentely on lapsilähtöistä ja perhekeskeistä perheen arvoja kunnioittavaa toimintaa.

Perhetyötä toteuttavat perhetyöntekijät, joita Virroilla toimii kaksi syksystä 2009 lähtien. Asiakasperheitä perhetyöntekijöillä oli vuonna 2009 yhteensä 20 perhettä. Perhetyöntekijöiden tehtävänä on turvata lapsen edun toteutuminen, lapsen näkökulman esille tuominen, auttaa lasta ja perhettä löytämään omat voimavaransa. Lisäksi perhetyön tavoitteeseen kuuluu tukea vanhempia lasten kasvatuksessa esim. rajojen asettamisen harjoittelussa, opastaa ja ohjata käytännön asioissa, tukea vanhempien jaksamista vanhemmuuteen sekä tukea lapsen ja vanhemman vuorovaikutusta.

Perhetyön työskentelytapoja ovat esim. lasten kanssa työskentely, keskustelut perheessä, käytännön ohjaus ja neuvonta sekä yhdessä perheen ja lasten kanssa tekeminen. Perhetyö tekee tarvittaessa yhteistyötä perhettä tukevien eri ammattiryhmien kanssa.

Perhetyötä tarjotaan avohuollon tukitoimeksi esimerkiksi silloin, kun vanhemmilla on vaikeuksia lasten kasvatuksessa ja perushoidossa tai perheenjäsenten välisessä vuorovaikutuksessa on ongelmia. Huolena voi olla, että lapsen on vaikeata noudattaa sääntöjä ja vanhemmilla on hankaluuksia rajojen asettamisessa lapselle. Perhetyö voi auttaa vanhempia ja lapsia luomaan yhteiset pelisäännöt ja pitämään niistä kiinni.

Perhetyöntekijä työskentelee koko perheen kanssa. Kaiken taustalla on kuitenkin lasten hyvinvointi perheessä. Toisinaan lapsi tarvitsee ohjausta harrastuksen löytämiseksi tai tukea kaverisuhteisiin. Perhetyöntekijä voi järjestää retkiä ja ryhmätoimintaa sekä auttaa lasta harrastuksen pariin.

Hyvää

- ! perheitä lähellä oleva palvelu
- ! mahdollistaa tarvittaessa nopean, suunnitelmallisen avun / tuen perheille ja lapsille
- ! perhetyö osana lastensuojelua tuo avun kotiin eikä esim. lapsen sijoitusta perheen ulkopuolelle aina tarvita
- ! toinen perhetyöntekijä vuoden 2009 syksystä lähtien

Kehitettävää

- ! sosiaalityön ja perhetyön yhteensovittaminen
- ! perhetyön tiimin toiminnan kehittäminen

4.8 Maahanmuuttajaperheiden palvelut

Kotoutettavien sekä työperäisten muuttajien kanssa työskenneltäessä ensisijaisia tavoitteita ovat syrjinnän ja rasmin ehkäisy kaikissa muodoissaan, sensitiivisyys suhteessa erilaisiin kulttuureihin ja kielikynnysten ylittäminen. Maahanmuuttajien kieliopeus on tärkeää paitsi osallisuuden edistämisen vuoksi myös koulutuksiin ja

työmarkkinoille pääsyä helpottamassa, unohtamatta muuttajien tarvetta oman kielen ylläpitämiseen. Onnistuneen maahanmuuton perustana on kotoutumisen tueksi suunnatut yksilökohtaiset palvelut sekä perheiden kokonaisvaltainen tuki. Suomalaiset hyvinvointipalvelut ovat pitkälle rakentuneet, mutta onko meillä tarjolla maahanmuuttajille sellaisia palvelumuotoja, joita he toivovat ja omista kulttuurisista lähtökohdistaan arvostavat.

Kahden kulttuurin perheiden määrä kasvaa Suomessa koko ajan. Kotoutuminen ja kotouttaminen vaativat aktiivisuutta viranomaisilta sekä kansalaisilta. Lasten perusopetuksella on keskeinen rooli kotoutumisessa. Eritaustaisia ja -kielisiä oppilaita voi olla samoissa ryhmissä. Kouluopetuksessa maahanmuuttajien erityistarpeet näkyvät erityisesti kielten- ja uskonnonopetuksessa. Palveluja tulee kehittää osana nykyistä koulutusjärjestelmää. Valmistavan opetuksen osuus tulisi olla lukuvuoden mittainen. Valmistavassa opetuksessa keskitytään suomen kielen oppimiseen. Kieltenopetuksessa suomi / ruotsi on toisena kielenä opetuksessa.

Maahanmuuttajien lisääntyessä uskonnonopetuksessa tulee tarve laajentaa opetussisältöjä. Arvoja ja eettisiä kysymyksiä pohtivalla kasvatuksella on entistä suurempi tarve. Uskonnonopetuksen on oltava laaja-alaisempaa; käsitellään etiikkaan, arvopohjiin, erilaisiin katsomusjärjestelmiin ja näiden historiaan liittyviä kysymyksiä.

Virroilla maahanmuuttajaperheiden lasten opetus tapahtuu alaluokilla Rantatien koululla, yläasteella sekä lukiossa. Rantatien koululla on valmistava luokka, missä keskitytään ½-1 lukuvuotta suomen kielen oppimiseen. Lisäksi on S2-kielen luokka. Tärkeänä nähdään maahanmuuttajien opetuksen kehittäminen. On huomioitava opetuksen lisäksi mm. tulkkipalvelut ja lasten erilaiset kulttuuritaustat.

Maahanmuuttajaperheiden lapsia on Virroilla myös päivähoidossa. Lasten ohjaaminen asettaa erityisen paljon haasteita ottaen huomioon lasten kieliongelmat, kehityksen herkkyyksikaudet erilaisten asioiden oppimiselle ja kulttuuritaustat. Päivähoidossa on tarkasti huomioitava lasten erityisen tuen tarve niin suomalais- kuin maahanmuuttajalapsillakin. Lapset on tarvittaessa ohjattava tarpeenmukaisesti kehitystaso- ym. tutkimuksiin, jotta mahdollistetaan varhainen tuki lapselle ja perheelle ennen peruskouluun siirtymistä.

Hyvää

- ! Virroilla toimii maahanmuuttokoordinaattori venäjänkielisten paluumuuttajien ja työperäisten maahanmuuttajien tukena
- ! Rantatien koululla on valmistava luokka, missä opetetaan suomen kieltä
- ! Rantatien koululla on S 2-kielen luokka
- ! tulkkipalvelut järjestetty asianmukaisesti verkostoneuvotteluihin

Kehitettävää

- ! maahanmuuttajien kanssa toimivan henkilöstön osaamisesta huolehtiminen ja riittävä resurssointi
- ! kunnan ollessa aktiivinen osapuoli maahanmuuttajien vastaanotossa, olisi kaikkien osapuolten kannalta hyvä jos maahanmuuttajat olisivat samalta kielialueelta
- ! maahanmuuttajaperheiden vanhempien suomen kielen opetusta enemmän ja vaihtoehtoisesti myös kansalaisopiston tarjontaan
- ! tilaisuuksia, missä saisi tietoa eri maiden kulttuurien kohtaamisesta
- ! maahanmuuttajat mukaan kehittämistyöhön

5 TAVOITE- JA TOIMINTAOHJELMA

Asia / Palvelu	Vastuutaho	Aikataulu
Moniammatillinen työryhmä nuorten asioihin: nuorisotoimi, sosiaalitoimi, terveystoimi, poliisi	Nuorisotoimi	Syksy 2010
Koulukuraattoripalvelut lastensuojelulain 9§:n mukaisesti	Sivistystoimi	Vuoden 2013 alusta alkaen
Koulutettu nuorisotyönohjaaja nuorten iltoihin ja etsivään nuorisotyöhön ym.	Sivistystoimi	Vuonna 2011
Ennakoivat kotikäynnit odottavien äitien luona, varsinkin kun ensimmäinen lapsi on syntymässä	Terveystoimi	Syksy 2010
Nuorisofoorumi eri toimijoiden ja nuorten edustajien vuoropuhelun mahdollistamiseksi	Kokoonkutsujana sosiaalitoimi	Kerran vuodessa
Erytislastentarhanopettaja - koko päivähoiton käyttöön	Sosiaalitoimi	Vuonna 2013
Päivähoidon palautelomake lastenneuvolaan kodin, päivähoiton ja lastenneuvolan yhteistyön parantamiseksi	Päivähoito ja lastenneuvola yhdessä	Vuonna 2011
Työntekijäin jaksamisesta huolehtiminen - työnohjaus, kehityskeskustelut ym.	Eri toimijatahot	Jatkuva

6 ARVIOINTI JA SEURANTA

Lastensuojelulain 12 §:n mukaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lasten suojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi laadittu suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran neljässä vuodessa.

Virtain kaupunginhallitus on asettanut tähän tehtävään moniammatillisen työryhmän. Tämä työryhmä huolehtii suunnitelman päivittämisen vähintään neljän vuoden välein. Suunnitelma on hyväksyttävä kunnan valtuustotasolla.

Liitteet

Virtain järjestö- ja yhteisökatsaus

Kouluterveyskyselyn yhteenveto vuodelta 2011

Raitti-hankkeen kyselyn tulokset

! 4H-Yhdistyksen tekemä kysely yläkouluikäisille

Järjestö/Yhteisö:	Toiminta:	Toiminnan tulevaisuuden näkymät:	Toimintojen haasteet:
FC Pallokarhut Virrat	<ul style="list-style-type: none"> Jalkapalloa n. 5-16-vuotiaille (vuonna 2009 n. 100 pelaajaa) Joukkueet naisille ja miehille 	<ul style="list-style-type: none"> Harrastustoiminnan tarjoaminen kaikille halukkaille, pienenevät ikäluokat huomioiden 	<ul style="list-style-type: none"> Vetäjien puute vapaaehtoistyössä
Golf-Virrat	<ul style="list-style-type: none"> Ohjausta kaikenikäisille lajista kiinnostuneille (7-100v.) 	<ul style="list-style-type: none"> Lapsille (yli 7v.) ja nuorille (yläasteikäiset) ryhmiä (5-10 hlöä/ryhmä, 1-2 krt/vko) 	
Hauhuun Lennokkikerho	<ul style="list-style-type: none"> Lennokkien rakentaminen ja lennättäminen 1 krt/vko (pe-iltaisin) Ryhmät lapsille ja aikuisille Kilpailutoimintaa 4 kertaa vuodessa 	<ul style="list-style-type: none"> Toiminta jatkuu samalla tavalla jatkossakin 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyö muiden järjestöjen kanssa Nuorisotyöhön tarvetta lisätyövoimalle
Helluntaiseurakunta	<ul style="list-style-type: none"> Lasten toimintakerho SuperMix (kerran kk) Sählykerho yläasteikäisille Nuortenillat Nuorten aikuisten illat Perhejumalanpalvelukset 	<ul style="list-style-type: none"> Toiminta säilyy samansuuntaisena 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyötä eri sektoreiden kesken Lasten ja nuorten turvallista kanssakäymistä aikuisten kanssa tulisi lisätä
Killinkosken Myrsky ry	<ul style="list-style-type: none"> Sählyn pelaamista Yleisurheilukisoja kesäisin 	<ul style="list-style-type: none"> Toiminnan kehittäminen tulevaisuudessa 	<ul style="list-style-type: none"> Syrjäkylien toimintojen vähentyminen (nuorille toimintapisteitä sivukylille) Järjestöjen välinen yhteistyö
Mannerheimin Lastensuojeluliiton Killinkosken paikallisyhdistys	<ul style="list-style-type: none"> Perhekerho Nuortenillat to klo 18-20 Kaikille avoin "Turinatupa" tiistaisin EU-ruokatuki Pyöräilykypärät ensimmäisen luokan aloittaneille "Hyvä Joulumieli" -kampanja (lahjakortit n. 20 perheelle vuodessa) Stipendit kahdelle 3.-4.-luokkaliselle Satunnaista retkitoimintaa Kylän tapahtumiin osallistuminen 	<ul style="list-style-type: none"> Perhekerhon jatkaminen nähdään merkittävänä vanhempien voimavarana Muiden toimintojen jatkaminen samansuuntaisina 	<ul style="list-style-type: none"> Kokoontumispaikkojen ja ohjaajien vähyys Perheiden taloudelliset tilanteet Yhteistyötä enemmän toimijoiden välillä Kouluverkoston säilyminen
Mannerheimin Lastensuojeluliiton Virtain paikallisyhdistys	<ul style="list-style-type: none"> Leikkikenttätoimintaa kesäisin Kirpputoritapahtumia Retkiä mm. teatteriin Tukioppilastoimintaa "Hyvä Joulumieli" -kampanja 	<ul style="list-style-type: none"> Toiminnot pysyvät samansuuntaisina 	<ul style="list-style-type: none"> Tilojen puute Nuorille tarjottava erilainen toiminta Yhteistyö toimijoiden välillä
Virtain 4H-yhdistys	<ul style="list-style-type: none"> Kerhoja Kursseja (mm. askartelu) Erlaisia toimintapäiviä Kakaraparkki joulukuussa 	<ul style="list-style-type: none"> Toiminnan säilyttäminen ennallaan 	<ul style="list-style-type: none"> Harrastusmahdollisuudet keskittyneet keskustaan

Järjestö/Yhteisö:	Toiminta:	Toiminnan tulevaisuuden näkymät:	Toimintojen haasteet:
	<ul style="list-style-type: none"> Nuorille suunnattu hanke (kylien toimintaan liittyen) 		<ul style="list-style-type: none"> Kimppakyytejä tulisi lisätä keskustan harrastuksiin
Virtain Kiekko-Karhut ry	<ul style="list-style-type: none"> Ohjattua jääkiekon harrastamista eri ikäisille Curling Yleisö- ja mailavuoroja (tavoitettavuus hyvä) Pukkivuoren laskettelurinne 	<ul style="list-style-type: none"> Jääkiekossa pyrkimyksenä säilyttää nykyinen taso Pukkivuoren laskettelurinteeseen kehitteillä lautailun opetusta 	<ul style="list-style-type: none"> Nuorten syventyminen virtuaalimaailmaan (nuorten passivoituminen) Kaupungin seuraavustusten jakoperusteiden suhteuttaminen lajin kalleuteen nähden Vanhempia aktivoiminen toimintaan
Virtain Naisvoimistelijat ry	<ul style="list-style-type: none"> Vauvajumppa Juniorijumppa (yli 6v.) 	<ul style="list-style-type: none"> Pyrkimyksenä tarjota samoja toimintoja Tavoitteena jatkaa 10-13v. ryhmää, jota ei ole ollut vetäjäjupakan vuoksi 	<ul style="list-style-type: none"> Ryhmien vetäjäjupla Yhteistyö eri toimijoiden kesken
Virtain Pelastakaa Lapset ry	<ul style="list-style-type: none"> Tällä hetkellä ei omaa toimintaa, yhteistyötä eri tahojen kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> Toiminnan ylläpitäminen tulevaisuudessa 	
Virtain Ratsastajat ry.	<ul style="list-style-type: none"> Hevoskerhoja Junioritapaamisia Hevosaiheisia retkiä 	<ul style="list-style-type: none"> Toiminta jatkuu samoilla toiminnoilla 	<ul style="list-style-type: none"> Nuoria tulisi saada mukaan erilaiseen toimintaan Paikkakunnan tiedottamista eri toiminnoista
Virtain Seurakunta	<ul style="list-style-type: none"> Varhaisnuorten kerhoja (12 kpl) Perhetapahtumia Retki- ja leiritoimintaa Kerhonojajakoulutuksia Pyhäkouluja (3 kpl) Kouluvierailuja, joiden yhteydessä suoritetaan mm. lasten ensiaputaitomerkkejä ja tarinateatteria. Nuorisotyö (nuortenillat, isoskoulutus, retkitoimintaa, rippikoulut jne.) 	<ul style="list-style-type: none"> Perhetapahtumasarjan "Matkustan ympäri maailmaa" järjestäminen. 	<ul style="list-style-type: none"> Perusturvallisuuden mureneminen – perheiden hajoaminen, taloudelliset vaikeudet, näköalattomuus. Eriyistä tukea tarvitsevien lasten tukitoimien vähentäminen näkyy koululevottomuutena.
Virtain Tennisseura ry.	<ul style="list-style-type: none"> Tenniskursseja 5-12v. Toimintaa kysynnän mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> Toimintaa pyritään järjestämään säännöllisesti Kisapirtin valmistumisen myötä toiminta mahdollista myös talvikaudella 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteistyötä enemmän toimijoiden välillä Toiminnan rahoittaminen

Järjestö/Yhteisö	Toiminta:	Toiminnan tulevaisuuden näkymät:	Toimintojen haasteet:
ViRus= Virtain ja Ruoveden suunnistajat	<ul style="list-style-type: none"> · Hippo –lasten suunnistuskoulu (10-15 lasta) · Äksön-kerho (30-40 lasta) · Torstai-rastit (20-40 henk.) 	<ul style="list-style-type: none"> · Toimintaa pyritään pitämään samalla tasolla 	<ul style="list-style-type: none"> · Vetäjät ”ukkoutuvat” · Lapsiperheiden määrä vähenee · Yhteistyö eri tahojen kanssa
Virtain Urheilijat ry: <ul style="list-style-type: none"> · Hiihtojaosto · Yleisurheilujaosto · Aikidojaosto · Lentopallojaosto · Pesäpallojaosto · Soutujaosto · Veteraanijaosto 	<ul style="list-style-type: none"> · Hiihtojaosto ! Äksön-kerho (hiihdon lajiharj.) ! Lasten hiihtokerho ! Hiihtokilpailujen järjestäminen · Yleisurheilujaosto ! Liikuntaleikkikoulu (3-6v.) ! Treeniryhmä (9-15v.) ! Kesän urheilukoulu (7-17v.) ! Kilpailujen järjestämistä ! Retkitoimintaa · Aikidojaosto ! Kaksi harjoitteluryhmää (lapsille ei omaa ryhmää) · Soutujaosto ! Ohjatut harjoitukset kesäisin (lapsille ei omaa toimintaa) · Veteraanijaosto ! Osallistuu lasten ja nuorten kilpailujen toimitsijatehtäviin 	<ul style="list-style-type: none"> · Enemmän yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa · Suurempien kilpailujen järjestäminen paikkakunnalla · Yleisurheiluharrastuksen tarjoaminen ympärivuotisesti · Uusien harrastajien saaminen mukaan toimintaan · Uusia tiloja toimintojen järjestämiseen 	<ul style="list-style-type: none"> · Liikuntatiloja ja ohjaajia pitäisi olla enemmän · Ohjaajia tulisi kouluttaa kaupungin tuella
Virtain vapaaseurakunta	Lapsille: <ul style="list-style-type: none"> ! pyhäkoulu ! pelikerho ! leirejä Nuorille: <ul style="list-style-type: none"> ! nuorten iltoja ja nuorisokahvila ! liikuntatoimintaa ! tapahtumia ! musiikkitoimintaa esim. kuoro Perheille: <ul style="list-style-type: none"> ! tapahtumia ja kirjakahvila ! parisuhdetyötä ! diakoniatyötä 	<ul style="list-style-type: none"> · Toiveena perustaa tulevaisuudessa kristillinen päiväkot 	<ul style="list-style-type: none"> · Kokoontumistilojen puute · Vertaisryhmätoimintojen tarve